

Numărul 44. Oradea-mare 3/16 novembre 1902. Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Societatea teatrală G. A. Petculescu.

Adaus la istoria primei societăți teatrale române ambulante din Transilvania, Ungaria și Banat.

(Urmare.)

În acest lăsământ se află și mai multe liste de abonament pentru reprezentații, ce le lansă Petculescu, când își începea reprezentațiile în o localitate. Sânt interesante și instructive aceste liste, cari ne arată, că nu numai Românii, ci și străinii spriginiau reprezentațiile românești, căci multe nume străine sânt subscrise pe aceste liste, semn, că contrastele naționale nu erau încă atât de asuțite între locuitorii de diferite naționalități, precum sânt — durere — astăzi.

Așă de e. vedem între abonații de la Petroșeni ca abonați la locul prim, numele:

Borbáth Antal, Balogh Sándor, Ruder, Herz A., Ullman Lipót, Borbáth József, Dum-bora László, Rádik, Stern etc. etc. Tot așă și în celelalte locuri, din cari s'a păstrat încă liste de abonament.

Tot în acest lăsământ se află chitanțele despre solvirea taxelor pentru fondul săracilor comunali în sensul concesiunei. În me-

die a plătit Petculescu 2 fl. de reprezentație pentru acest fond. O sumă destul de considerabilă pentru impregiurările de atunci! Au fost înse și localități, ca d. e. Orăștia, care a renunțat la aceste taxe, luând în considerare situația precară financiară a societății. Au fost și comune, cari au cerut pentru 10 reprezentații venitul întreg al unei reprezentații.

A cerut Petculescu subvenție și de la Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român și de la guvernul țării, dar fără rezultat. Din partea Societății noastre a fost refusat pe motivul, că statutele opresc acordarea de subvenții, iar guvernul i a răspuns, că fondul cultural e epuizat.

Trupa lui G. Aug. Petculescu,

după reprezentarea piesei

„NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ“.

Cătră guvern s'a adresat Petculescu în 12 aprilie 1879 din incidentul, că țeara se află atunci în ajunul jubileului de 25 ani al căsătoriei M. Sale Francisc Iosif I, din care incident a pus Monarcul jubilent o sumă la dispoziția guvernului, ca să o împartă spre scopuri culturale. Petculescu a cerut cu tot dreptul, ca din suma aceasta să se dea ceva și teatrului român. Dar fără rezultat! Este înse interesant, că comitele suprem al comitatului Caraș-Severin a reco-

mandat rugarea lui Petculescu spre a fi luată în considerare.

După aceste revin la turneul lui Petculescu. Societatea a constat în anii 1878—79, conform condei lui Petculescu din membrii: Mihalescu, Handoca, Alexandrescu, Ionescu, Petrișor, Dobriceanu, Hălmăjanca și Angelesca.

Turneul l-a început la Bocșa-montană. Din aceste aflătoare la mine reese, că societatea lui Petculescu a făcut următorul turneu:

Din 3—9 novembre 1878.

Bocșa-montană: 6 reprezentațiuni.

Din 10—30 novembre 1878.

Oravița: 9 reprezentațiuni.

Din 6 decembrie — 20 decembrie 1878.

Bozovici: 10 reprezentațiuni.

Fruntașii din Bozovici au lansat din acest incident următorul circular:

Domnilor!

În zilele trecute primii dl G. Brancovici o epistolă de la directorul teatral dl Petculescu în care își exprimă dorința a fi aplecat d'a dilectă și pe almăjeni cu vre-o câteva reprezentațiuni teatrale, dacă cumva ar avea primirea cuvenită și dacă i-am rebonifică speșele călătoriei de la Oravița la Bozovici. În urma acestei provocări, inteligența din loc, fără osebire de naționalitate, au conferat speșele recerute; numai ca să nu lăsăm ocaziunea de-a putea vedea și noi adevărata școală a vieții; să arătăm, că și noi suntem capabili d'a îmbrățișa cultura, că cunoaștem frumosul și binele și ne place a vedea sbicuite peccatele și viciul. Dl Petculescu va sosi aici joi, cu trupa sa cu tot (în 4 l. c.) și începând de sâmbătă 6 l. c. va da 10 reprezentațiuni. — Ținându-ne de datorință a ve face aceasta cunoscut, suntem de firma speranță, că nici un adevărat Român — în a cărui inimă a marcat cătuș de cât cultura vre-o urmă, — nu va lipsi de la serile pline de învățături, pline de petreceri. Numai aceia se vor sfii de teatru, numai aceia vor roși înaintea asprului judecător glumeț, cari își cunosc sufletul încărcat de peccate și ignoranță, iar inima plină de egoism și avariție: unde nu mai poate încăpea și ce e nobil și frumos, nici moraliu sau cultura.

Bozovici, în 2 decembrie 1878.

Comitetul aranjator.

Aici se întrerupe turneul, fiind că a expirat concesiunea pro 1878, iar concesiunea pro 1879 a primit-o Petculescu de abia în februarie 1879, când și-a luat calea spre câmpia Aradului.

Din 13—27 februarie 1879:

Buteni: nu se află indicat nrul reprezentațiilor.

Din 15 martie — 10 aprilie 1879:

Pecica: 14 reprezentațiuni.

Aici se rupe firul documentelor. Să se fi început deja vacanțele? Sau a obvenit alt impediement? Nu pot constată.

28 decembrie 1879:

Mehadia: 1 reprezentațiune.

Nesosind la timp prelungirea concesiunii ministeriale a trecut Petculescu la Turnu-Severin și a dat acolo reprezentațiuni. Așa pare, că primăvara și vacanțele le-a petrecut trupa lui Petculescu în România, unde s'a recules, încât a putut apoi începe turneul cel mare.

Pentru scurtime indicăm de aici înainte datul concesiunii și nrul reprezentațiilor;

9 aug. 1880 Bocșa-mont.	Concesiune pt.	5	represent.
4 sept. 1880 Hațeg	"	5	"
14 octomb. 1880 Semeac	"	2	"
4 novemb. 1880 Orăștie	"	5	"
25 novemb. 1880 Hunedoara	"	5	"
21 decemb. 1880 Alba-Iulia	"	10	"
2 ianuarie 1881 Blaș	"	12	"
17 ianuarie 1881 Sibiu	"	12	"

23 martie 1881 Brașov. Concesiune până în 31 aug.

Câte reprezentații a dat, nu se poate constată.

Aici a urmat apoi crisa, de care am vorbit mai sus.

În acest timp a făcut înse societatea lui Petculescu escursii artistice și în alte părți, anume:

19 mai 1881 Făgăraș. Concesiune pt. 10 represent.

24 iunie 1881 Abrud " 6 "

8 iulie 1881 tot la Abrud. Concesiune fără indicarea nrului reprezentațiilor. În acest timp decurgeau tratativele pentru recăștigarea garderebei.

9 iulie 1881 Roșia-mont. Concesiune p. 12 represent.

13 iulie 1881 Câmpeni " " 4 "

27 august 1881 Hălmăgiu " " 5 "

30 august 1881 Baia-de-Criș " " 4 "

La 6 septembrie 1881 a cerut Petculescu concesiune să dea 6 reprezentațiuni la Buteni, dar prim-pretorele din Boroș-Sebeș i-a refuzat împlinirea cererii pe motiv, că nu poate constată identitatea personalului. Se vede, că prim-pretorele din B.-Sebeș a cerut detalii asupra personalului, căci la rugare este adăugată lista societărilor și gajștilor.

Fiind aceasta de interes, o reproduc aici:

Director: Dl G. Aug. Petculescu. Actorii: Dl Ioan Petrișor, dl George Iovi, dl Michail Petrescu, dl Anton Dobriceanu, dna Iulia Dobriceanu, dsoara Veronica Hălmăjan, dsoara Versavia Angelescu, dl George Mihalescu, dl Toma Alesandrescu, dna Ana Alesandrescu.

Prim-pretorele din Boroș-Sebeș nu numai nu a dat Societății concesiune de a da reprezentațiuni, ci a citat toți membrii societății pe 27 septembrie la sine, ca să fie duși „cu șupa“ la vetrele lor. E interesant în privința aceasta actul dat sub nr. 1106/881 de notarul comunal Isidor Popescu din Buteni. Petculescu înse nu a așteptat actul de amabilitate al pretorelui de a fi dus gratuit acasă, ci deja la 20 septembrie a cerut concesiune pentru Lugoj. Concesiunea a primit-o în 25 septembrie, dar sub condițiile: 1, Să documenteze, că membrii societății sunt neeseptionabili în privința morală și polițială; 2, să documenteze, că dispune de garderobă și toate cele necesare pentru montarea pieselor și 3, să documenteze, că dispune de capitalul necesar pentru susținerea trupei.

Din acte nu reese cum a satisfăcut Petculescu acestor condițiuni, dar e fapt, că a dat reprezentațiuni la Lugoj, de și trupa eră în decadentă continuă. Câte reprezentații a dat în Lugoj nu pot constată. De la Lugoj a continuat turneul în modul următor:

22 oct. 1821 Timișoara. Conces. p. 10 reprezentațiuni

24 nov. 1881 Săn-Miclăușul-

mare " " 6 "

6 decemb. 1881 Nădlac " " 10 "

22 decemb. 1881 Pecica m. " " 8 "

17 ianuarie 1882 Hălmăgiu " " 17 "

20 februarie 1882 Orăștie " " 12 "

1 aprilie 1882 Alba-Iulia " " 8 "

8 mai 1882 Blaș " " 6 "

Aici se pare, că a intrat trupa în vacanță.

Din stagiunea 1882/83 am dat de urma numai a două* concesiuni și anume:

2 decemb. 1882 Soborșia. Conces. p. 6 represent.
30 ianuarie 1883 Lipova. „ „ 8 „

În stagiunea din 1883/84** găsim iarna trupa lui Petculescu la Abrud, anume în

5 ianuarie 1884 Abrud. Conces. pt. 10 represent.
17 ianuarie 1884 Câmpeni „ „ 10 „
10 februarie 1884 Turda „ „ 5 „
7 martie 1884 Șomcuta-mare „ „ 8 „
18 martie 1884 Deva „ „ 5 „
30 martie 1884 Năsăud. „ „ 10 „
15 aprilie 1884 Gherla. „ „ 4 „
12 mai 1884 Ciacova. „ „ 6 „

Aici încetează datele, de cari dispun. Cu toate ostenelele și jertfele ce a adus Petculescu, nu și-a mai putut reorganiza trupa cum a fost la început. A mai dat reprezentații până la anul 1889. Ultima concesiune ministerială, de care am dat e din 19 august 1888 și este valabilă până la 1-ma martie 1889.

Aceasta este epoca decadenței complete a trupei lui Petculescu, asupra căreia nu voi să me mai estind. Eră doar firească, că fără nici o subvențiune, fără ajutor, în parte desprețuit și descurajat chiar de oamenii proprii și prigonit de creditorii etc. să decadă tot mai mult, pân' s'a pierdut cu desevășire.

Remâne acum să reconstruez din datele ce le am la mână: repertoriul trupei lui Petculescu, care e următorul:

Iancu Jianu, căpitan de haiduci, Dramă. Nunta țerânească. Vodevil. Esecutorul de Paris. Comedie. Fata cojocarului, comedie. 5. Vlăduțu mami. Comedie. Sfârșitul lumii. Canțonetă. Luarea Griviței. Dramă rășoinică. Bărbatul gelos. Comedie. Carte n'a învățat și umbliă la insurat. Comedie. 10. Stăncuța. Canțonetă. Haiducu Român. Canțonetă. Colivescu, canțonetă. Fatalistu. Canțonetă. Fritzu Ciobotarul. Comedie. 15. Jidovul rătăcitor. Dramă biblică. Balamueul Nebunilor. Comedie. Arvinte și Pepelea. Vodevil. Moartea lui Tunsu Haiduc. Dramă. Moartea lui Constantin Brancoveanu. Dramă. 20. Țeranul chemat la vot. Canțonetă. Sburătorul. Comedie. Doi zăpăciți. Comedie. Petulantul. Comedie. Paraclisierul. Comedie. 25. Ș. 37 sau Palestina în Iași. Comedie. Doi scriitori într'o păreche de cisme. Comedie. Iiina Țiganca. Canțonetă. Soldatu român. Canțonetă. Nebun de amor. Canțonetă. 30. Cimpoiul Dracului. Comedie. Balul mortului. Comedie. Țiganca vrăjitoare. Canțonetă. Doue fete și un flăcău. Opereta. O surprisă. Comedie. 35. O cină fără finit. Comedie. Musa de la Burdujeni. Farsă. Doi țerani și cinci cârlani. Comedie națională. Birjarul. Canțonetă comică. Herr von Chalichenberg. Canțonetă. 40. Bătrânul și copilul. O melodramă. Moartea lui Michaiu Bravul. Tablou fantastic. Mofturi și palavre. Comedie. Nobila Cersitoare. Comedie. Căsătoria silită. Comedie. 45. Cănel cinel. Vodevil. Hoții de codru și de oraș. Comedie. Tepeș Vodă. Dramă. Kir Zuliaridi. Comedie. Fadeta sau Urita Satului. Comedie. 50. Geno-

* Din afișe reese, că la 113 ianuarie 1883 a dat reprezentație în Beins. Iar mai târziu în Șiria. Actul oficial lipsește înse, precum de sigur lipsesc și altele.

** Sub nrul 62.992 ministr. internelor ex 1883, a obținut Petculescu prelungirea concesiunii din novombre 1883 pân' la duminica Floriilor 1884.

veva. Dramă. Lipitorile satului. Comedie. Pantaloni roșu. Comedie. Căsătoria pe datorie. Comedie. Orbu și nebuna. Comedie. 55. Boerii și Ciocoi. Comedie.

Îată, me rog, un repertoriu considerabil, care ar face și astăzi onoare unei trupei populare.

„Repertoriu ca repertoriu, dar cum a jucat?“ va întrebă amabilul cetitor. Aici e greu de răspuns. Ca copil, școlar în gimnasiul inferior, am avut ocaziune să asist în Sibiu (1881) la mai multe reprezentații teatrale date de trupa lui Petculescu și trebuie să recunosc, că mi-a rămas neșterse în memorie. Mai ales piesele eroice, cari reprezentați vitejia și gloria română m'a impresionat atât de puternic, cum nu m'a mai impresionat teatru de-atunci încoace. Ei, dar eram copil, care pentru prima-dată în viața sa aude teatru și — lucru principal — neblat. Cu drag îmi aduc aminte de voinicii de la Grivița, pe cari îi șciea reprezentă trupa lui Petculescu de minune pentru popor! Un Român culcă la pământ câte 10 Turci cu o lovitură! Curgeau din giurul Sibiului ca pohoiiul țeranii la teatru. Până astăzi a rămas celebru țeranul de la Poplaca, care — părându-i-se, că un Turc are să omoare pe un Român — a strigat de pe galerie în decursul reprezentațiunii, cât l-a ținut gura:

— „Iacă Turcu! Nu te lăsă mă...“

La Sibiu putea montă în teatrul orașului de minune piesele sale. Stațiști avea berechet. Eră doară studenți, teologi și pedagogi doritori de teatru și săraci lipiți pământului destui.

Ei, dar judecata mea copilărească nu e suficientă. Am audiat înse de la mulți bătrâni, cari pe vremea aceea eră oameni de seamă, că le-a plăcut mult cum a jucat trupa lui Petculescu. Vorba e, că eră teatru românesc și noi suntem doritori de teatru românesc. Astăzi punem încă mai mult pond pe faptul, că e teatru românesc, decât pe cerințele artei dramatice, dovadă ne sânt reprezentațiile de diletanți, pe cari le îmbrățișăm cu atâta drag. Și în acest moment residă importanța cea mare a Societății teatrale ambulante a lui Petculescu, care a dus Thalia română prin ținuturi și localități, unde pân' atunci nici pomenire n'a fost de teatru român.

(Finea va urmă.)

Dr. Valeriu Branicea.

Bruma când . . .

*Bruma când atinge-o floare,
Frântă cade pe vecie
Și nici razele de soare
Nu mai pot s'o reînvie.*

*Amăgirea când atinge
A tubireț poezie
Frântă ptere și se stinge
Și tubirea pe vecie.*

*Și nici glasul care-odată
Eră plin de melodie,
S'o trezească nu mai poate,
Căci e moartă pe vecie.*

Marina Cioban.

Armand Barthet.

V r a b i a L e s b i e i.

Comedie într'un act, în versuri.

(Urmare.)

Scena V.

LESBIA, CHRYSSELIDA.

LESBIA.

Sunt deșteaptă? sau vre un vis e oare?
Ce-ai spus, ca o secure me taie și me doare!
Catul să se însoare?

CHRYSSELIDA.

O! pentru tine-ar fi
Atâta fericire cât nici nu poți gândi!
Viața ta de astăzi viață să 'nsemneze?
Mii de amanți alt' dată grăbiți să te-adoareze...

LESBIA.

Ingratul! Să me lase! să me trădeze-astfel,
Când am făcut din toate o jertfă pentru el!
Pricep: amoru-acesta, creșut fără păreche,
Ce-mi răsună cu-atâta vrăjire la ureche,
Se duce... Al meu suflet e desnădăjduit:
Târziu pricep că dânsul nici când nu m'a iubit.

CHRYSSELIDA.

Târziu? De fel! De fuge Catul așa, de tine,
Nu trebuie regrete; ci zi: cu-atât mai bine!
De ce-ai uitat trecutul? Patriei făloși ce ai
Întreaga lume sclavă, toți sclavii tei erau!
Parfumurile-arabe ardeau fără 'necutare
În casă, dinainte-ți, ca 'n Roma la altare.
Cetatea 'mpărătească, — cu toate-a ei mândrii, —
Puteai dintr'o privire l-ai tei genuchi s'o ții!
Dar când toți te 'mpresoară și te doresc mai tare
Tu îți ascunzi viața și fugi de căutare.
Ce sgomot fu în Roma! Și-aceasta pentru ce?
Mai multe versuri rele pricina toată e
Și un poet ce-ș calcă cuvântul! Roma înse,
Te va primi uimită, redându-ți, nerestrinsă,
Înalta preursire. Un semn, — și vei vedea
Mâni, de-a uitat Amorul poteca ce-l ducea
La tine! — Vânt luându-ș pe urmă, cucerirea,
Serbările, cu sgomot vor spune strălucirea
Triumfurilor tale, pământului uimit!
De-acum apoi ferită de-amorul prea pornit
Ce-l expieză cu lacrimi, — a lui Catul răsplată,—
Cât fac a tale grații vei înțelege-odată;
Și vei domni cu-atâta mai mult și mai deplin,
Cât inima-ți, Lesbio, va bate mai puțin...

LESBIA.

Dar îl iubesc! și blestem acest amor din mine!
El înse fără voe-mi triumfă și se ține!
Cu ochii plini de lacrimi me simt nevrând; îți spui
Că-mi este drag,—și omul, cu două inimă nu-î!

CHRYSSELIDA.

Îar' inima, și iară!... o vorbă-amăgitoare...
E goală, — noi în toate o punem vorbitoare.
Din fericire zeu...

LESBIA (care nu mai ascultă.)

Ci nu mai vine, — când

Minutele le număr, în tremur așteptând?
Să te 'ndoești, e groaznic! când fericirea 'ntreagă
A vieții... Cine intră? — E el!

Scena VI.

LESBIA, CHRYSSELIDA, CATUL.

CATUL.

Lesbio dragă!

(Aparte.) Supărătoare clipă! (Tare.) Făr' să me prevestești,
Aflarea ta aicea...

LESBIA.

Catul, me mai iubești?

Răspunde-mi iute-acuma...

CATUL.

Dar cel puțin îmi spu ne.

LESBIA.

Nu, tu întâi răspunde-mi și-apoi me voi supune...

CATUL.

(șieși) Dar ce să-î spun? Cum oare să sar ăst mare foc?
(Tare.) În adevăr, Lesbio, eu nu-ți pricep de loc
Ciudata întrebare...

LESBIA.

Când me iubi ai cu-ardoare, —

L'asemenea 'ntrebare de-amanță 'ncredătoare,
Săruturile tale îndată-ar fi răspuns, —
Dar nu mai ești același, — o ved acum d'ajuns...
Tac!... și 'n a ta privire incurcătura crește...
Pricina turburării Lesbia ți-o ghicește...

CATUL.

Ascultă-me, Lesbio...

LESBIA (Chryselidei.)

Haidem...

CATUL.

Îubirea mea

E tot aceeași, vie ca 'n prima zi. De ea
Fii sigură, căci dacă...

LESBIA.

Catul, ascultă bine...

O mică indoială mai rămăsese 'n mine;
Acum nu-mi mai rămâne de fel! Pe fruntea ta
Roseața, spune taina ce n'ai fi vrut trădă...
Dar tu, nu știi ascunde... și inima-ți, din fire,
E-o carte 'n veci deschisă femeii spre citire...

CATUL.

Dar...

LESBIA.

Nici un „dar“!...

CATUL.

Jur...

LESBIA.

Lasă, amice, nu jură,

Nu me silii a-ți zice: Mîțești!

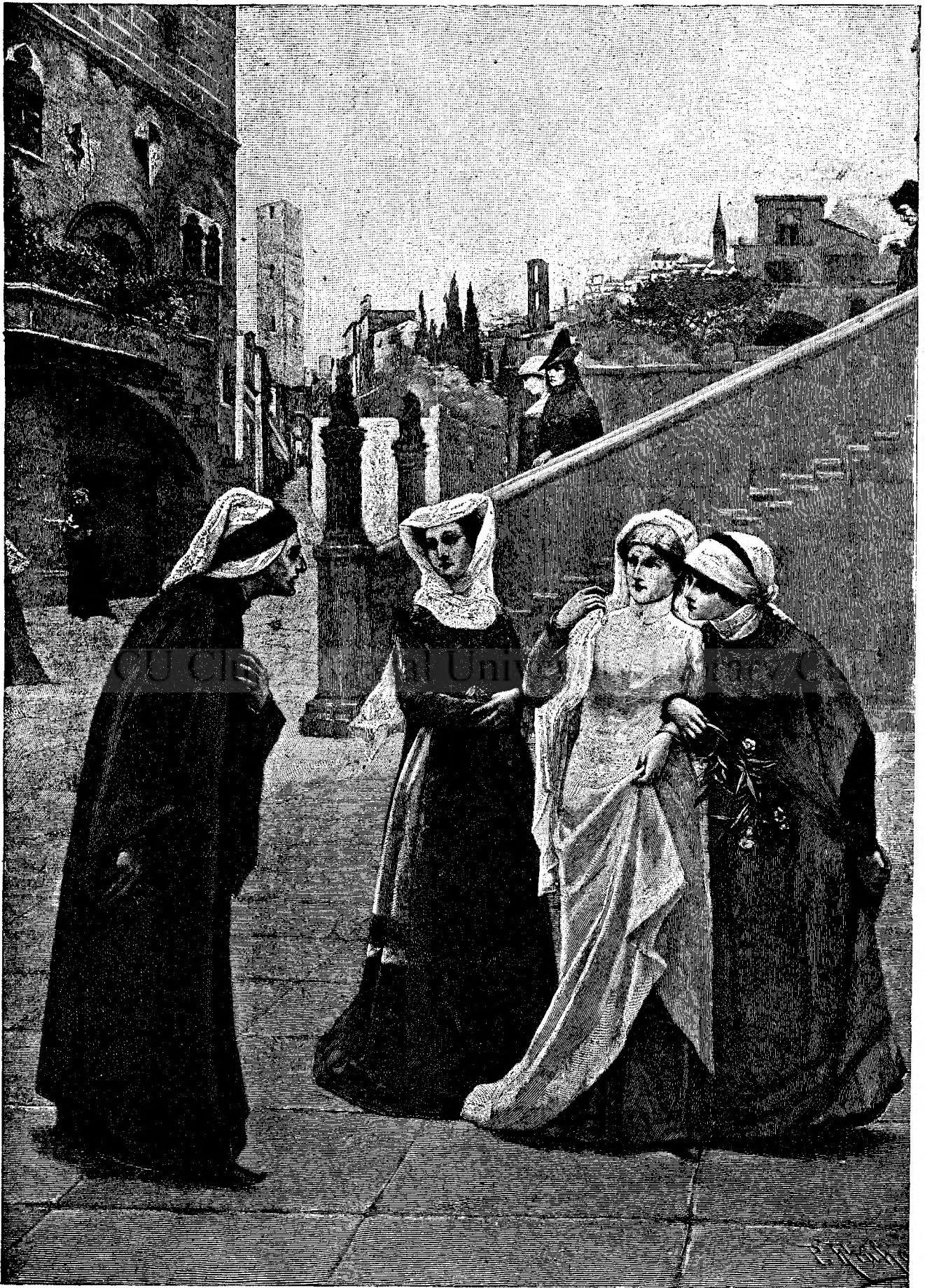
CATUL.

De este-ășă,

Voiu fi cu totul sincer... Lesbio, tot mi-ești dragă,
Dar mâne... silnic...

LESBIA.

Mâne?

Întâlnirea lui Dante cu Margareta. (Din Faust.)

CATUL.

Me 'nsor...

LESBIA.

Nu-î dar o șagă?

Nenorocire mie, căci, trădător cumplit,
Eu te iubiam, cum nimeni pe lume n'a iubit!
Catul, rămâi cu bine... O! inim' ai lovit-o!...
Adio! Am nevoie să plâng...

CATUL (privind-o cum pleacă.)

Nenorocito!

Scena VII.

CATUL (singur.)

Pe viața mea, mai bine desnodământ grăbit!
O clipă de codire e-un chin nesuferit.
Da, trebuia furtuna să izbucnească-odată!
Ce reu, că nu se poate plăcerea 'mpreună
Cu casa: soț cu una, și altelea iubit...
Veți? ai avea prilejul să fii desbăgubit!
De sigur, Sexta-mi place... Lesbia inse are...
Pe carul lui Apolon: e dragălaşă tare:
Nici n'au mai fost în Roma ochi mai frumoși lucind,
Sub gene mătăsoase c'un foc mai viu privind!
Un spirit plin de vrajă! mâni moi și mititele,
Iar buze... să rimnească și Venus chiar la ele!
Lesbio! ah! Lesbio! Și cât mi-eră de drag
Să-mi lumineze risu-î a serei umbră 'n prag!
Ce clipe fericite am petrecut! Frumoasă
Din ce în ce mai tare, din ce în ce duioasă,
Comoara-î de iubire asupra-mi revărsă!
Și eu s'o las? Muștrare de cuget, m'ai lăsa?
Dar... să uităm aceasta... Nevoi cu mult mai grave
Se cade-a-mi duce pașii... (Chemând.)

Acî, voi sclavi și sclave!

(Sclavii și sclavele se ivesc.)

Deretecați-mi casa! Voi știți că mâni va fi
Unirea mea cu fîca lui Sextus! Veți găti
Parfumi, flori și vase, gătelile bogate
Și velul de Jonia. Și fiecare cate
Să-și facă bine lucrul! De dimineață-apoi
Ospetul în tricliniū să-l așezați!... (Ese.)

Scena VIII.

DAVUS; SCLAVI, SCLAVE.

(Aceștia ridică paturile, scot masa etc.)

DAVUS.

Șcim noi...

(Pausă.) La jug după cincî lustrî! Poeti, ci vecinic oare
Vor face creditorii martiri din voi? — Me doare...
La ce ve foloseșce să fiți cu spirit, zeu,
De nu găsiți alt mijloc ca să scăpați de reu?
Când urci cu tinerețea pe cea mai mândră pantă,
Să dai amicî incolo, și-un ânger de amantă
Ca să te 'nsorî!... Prostie!... Veți, nu prea în-
drăsnesc,
Dar mai m'aș duce-acuma să-l aflu, să-î vorbesc.

(Va urmă.)

N. Radulescu-Niger.

Etnopsihologie.

Viața etnică, personalitatea psihică a unui popor, o cinosurează, o sintetizează oareș-cum, produsele intelectual-etice ale aceluî popor, subgrupând sub aceste produse literatura poporană, datinile și obiceiurile, ca tot atâtea efusiuni instantanee ale minții și inimii unui popor.

Magazinul, depositul acestor produse intelectual-etice diametralmente, fără doar saŭ poate, ne indegetează psihicul etnic al aceluî popor pe toate terenele de manifestare, — ne arată, sigur și fără greș, personalitatea saŭ individualitatea lui etnică. Și poți face conclusiuni și deducțiuni, de și nu cu-o precisiune curat matematică, dar cel puțin cu-o precisiune mai mult ca coniecturantă, de la aceste produse, de la aceste plăsmuirî spontane, la psihicul lui etnic.

Afirm, că produsele intelectual-etice le putem folosi ca cele mai sigure și irreproșabile isvoare etnopsihologice.

Viața etnică a unui popor se învêrte — „en gros“ — în acelaș cerc, în care se învêrte — „en detaille“ — ca să me esprim așa — viața omului individ. Un individ trăeșce în psihic doue lumi, o lume intelectuală și una etică saŭ morală. Produsele lumii intelectuale ne redaŭ, ne posază psihicul intelectual al individului; precum produsele lumii etice ne arată calibrul psihicului moral și etic. „Stilul e însuș omul“, și această enunțiaune immanentă arată destul de vedit raportul calitativ ce este între individ și produsele lui.

Dacă produsele intelectual-etice sînt eminamente necesare spre a cunoașce viața individual-psihică, atunci cu atât mai virtos is necesare spre cunoașcerea vieți, etnopsihice, căci — la adecă — un popor trăeșce viața unui individ, „per analogiam“, întru cât aceleași fase se pârëndă în desvoltarea evoluționistă a amêndurora.

Notorietatea ziselor de mai sus e incontestabilă. De vreî să cunoșci spiritul colectiv, psihicul etnic al unui popor, atunci provoacă-te la produsele lui intelectual-etice, sub cari se subînțelege — precum am anticipat — literatura pop., credințele și datinile unui popor.

Vorbesc numai de literatura poporală și ca atare eschid a limine literatura cultă, care are un colorit prea cosmopolit, e prea accesibilă ingredientelor străine, în ce timp lit. pop. ne redă mai intactă, mai genuină firea etnică a poporului.

Literatura poporană, ca un product pur intelectual, completează în sine toată gama, tot dosarul aptitudinelor spirituale, de cari dispune un popor. Firea etnică, ori mai bine dispersonalitatea unui popor, ne-o constituie aptitudinile lui spirituale-collectiv considerate. — Acumulatorul, în care se adună, ca 'ntr'un basen, limpedi și cristaline, aceste aptitudini, aceste apanagii fireșci și inalienabile, e în mod principal literatura poporană.

Comunismul etnic în plăsmuirea literaturii poporane, — intrucât concurge întreg poporul în massă — fondul sentimental și cu-o zugrăveală sugestivă, mediul necomplicat în care se învêrt indiviții, nedisparația între aspirațiile indiviților singuratici, și altele multe militează în favorul ziselor de mai sus. E literatura poporană destilatul vieți intelectuale.

psihice, e perla, e mărgeanul de mult preț al vieții unui popor.

Ceteșce, rogu-te, literatura noastră poporană, ceteșce și resceteșce acest mărgean, această perlă adusă în simburile din câmpii mănoși ai Tibrului italian, și ai să vezi din ce trunchi a încolțit acest surcel, ce sânge svêcneșce în vinele acestui neam mare și ce ciment ne încopcie să fim unul, să fim un „tot” indivisibil. Ceteșce literatura poporană, căci aceasta-i cartea de aur a vieții noastre de popor. Când tac oamenii și munții, când tace cerul și Olimpul, nu tace această strajă de veghe neadormită a vieții noastre naționale. Să nu ne înfrice mistificările și intervertirile istorice tendențioase și perfide, căci avem de martor, avem de apărător ireproșabil literatura poporană, în care ca într'un zid de granit se sfarmă toate aceste chimere istorice, produse a unor capete descreeerate.

Nu insist mult asupra ponderosității literaturii poporane din punct de vedere etnopsihologic, e lucru clar și notoric, ce singur se afirmă.

Durere inșe, studiile cari s'au făcut până acum în agrul folklorului la noi, toate au tractat literatura poporană mai mult, ba pot zice că numai din punct de vedere literar și limbistic și mai nici unul din punct de vedere etnopsihologic. Ce studii etnopsihologice clasice s'ar putea face spre exemplu la noi, având de basă literatura noastră poporană cu toate subspeciile ei; le-ar servi cu material bogat celor ce s'ar angajă a face o etnopsihologie națională.

Cu material bogat în direcția asta ar servi așisderea și datinile și obiceiurile unui popor, ca produse ale vieții etice sau morale. În aceste ni se reoglindeșce tot spiritul practic-moral al unui popor, calibrul lor ne indegetează direct calibrul bun sau reu al moralului etnic.

Datinile, obiceiurile sunt inerente vieții etnopsihice cu o absolutetă metafisică, întocmai ca și literatura poporană; e un „absurdum imposibile” a-ți presupune un popor fără literatură proprie și fără datini și obiceiuri. Mai mult, datinile se subordonează psihicului etnic cu-o corelație calitativă: din datini poți concluda la gradul de civilizație al poporului.

E fals și gratuit a afirmă, că datinile și obiceiurile să nu congrueze, să nu cadreze cu firea etnică morală. În un atare cas, ori am avea de a face cu un import străin, fără să aflăm încopcierea, legătura organică, care naturalminte trebuie să fie între datini — efluente genuine și proprii — și între psihicul etnic; ori legătura s'a rupt în urma unui salt mortal, ce l-a făcut în desvoltarea-i culturală, — o obveniență fenomenal de rară în viața popoarelor. În evoluțiunea naturală și nesforțată raportul, legătura organică există, și încă cu o necesitate mai mult ca psihologică, — fapt indiscutabil atât în viața individual-psihică, cât și mai virtos în viața etnopsihică.

Scurt, datinile și obiceiurile ne coadună, ne tescuesc, ne sintetizează — așa zicend — tot aluatul, toată dospeala vieții moral-psihice bune sau rele a unui popor. Și iacă, me rog, momentul lor din punct de vedere etnopsihologic! Ce vreați să zic la adecă? Vreați să zic, că literatura poporană, datinile și obiceiurile unui popor, servesc ca cele mai bune isvoare, spre a face o etnopsihologie națională. Ele sunt isvoare — pot zice — inepuisabile

pentru cei ce s'ar angajă a face și poporului nostru o etnopsihologie; o muncă nu cam ușoară — ce e drept, dar nici sisifică. O imperiositate literară reclamă și la noi studii serioase în direcția asta. Ce eră nouă s'ar inaugură în literatura noastră prin astfel de studii etnopsihologice, făcute „ex professo” de bărbați specialiști! Îmi ilustrez zisele prin un specimen scos din neperitoarele scrieri ale lui Alexandri. Ce admirală notă etnopsihologică face el neamului nostru, prin câteva trăsături de condei.

„Am multă sperare într'acest neam a cărui adâncă cumiinție e tipărită în o mulțime de proverbură, unele mai înțelepte decât altele, — a cărui închipuire minunată e zugrăvită în poveștile sale poetice și strălucite; a cărui spirit satiric se vedeșce în nenumăratele anecdote asupra tuturor națiilor, cu cari a venit în coatingere; a cărui inimă bună și darnică se arată în obiceiul ospetiei, pe care l-a păstrat cu sfințenie de la strămoșii sei; al cărui geniū luceșce în sfêrșit atât de viu în poeziile sale alcătuite în onorul faptelor mărețe”.

Unde-i entusiasmul, unde-i dragostea caldă față de produsele poporane? Sămênța aruncată de marii antecursori ai vieții noastre literare să nu încolțească oare, să nu rêsără oare bardii ai trecutului nostru național, cari prin etnopsihologia făcută pe baza produselor intelectual-etice ale poporului nostru, să împrășceie norii de obscurantism istoric, ce planează asupra vieții noastre de popor și să rêverse lumină.

Petru Sueiu.

Doine poporale.

— Din comitatul Hunedoara. —

Me uitați din deal în luncă,
Să ved mândra une lucră
Și la miază une se culcă,
Să me duc să îi fac umbră,
Să n'o ardă soarele,
Că-i albă ca doamnele.

Mută-ți bade cărarea,
Di pe la fereasta mea.
Ori ț-i-o mută, ori ț-i-o strică,
C'acum nu ț-i-s dibovnică.
Cân ț-am fost io dibovnică,
Eram cu tine de față
Cân stringeați pe alta 'n brață.

Fă-me Doamne ce mi-i face,
Fă-me roata stelilor
În calea Breтеленilor,
C'am badiță bretelean,
Nu l-am mai vădut d'un an.
Nu șciū nume cum l-aș pune,
Ca să nu mi-l șcie nime,
Pune-i-oî frunză de vie,
Ca nime să nu mi-l șcie,
Pune-i-oî frunză de ceapă,
Ca nime să nu-l priceapă.

Culese de:

Emil V. Degan.

SALON.

Bucovina.

Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Cu pomi roditori
Și mândri feciori.

V. Alecsandri.

Îmi bătea inima când am căleat pe pământul Bucovinei, frumoasa și bogata parte a Moldovei răpită de Austria în 1777. Nici n'a apucat trenul să iasă din gara Ițani, și m'am și repețit la fereastră, privind lanurile. Me uit în dreapta, me uit în stânga, doar voi zări ceva românesc. Dar nimic! Priveliști mai mult sau mai puțin monotone; ici și colo, pe la bariere, o casă având pe acoperiș câte-o pajură împărătească înfiptă în vârful unei prăjinii.

Măhnit, me așed tăcut într'un colț al vagonului. Tovarășul meu de drum, un ofițer de infanterie, s'a lungit pe locurile rămase libere, sforăind fortissimo. Plictisit, me uit împregiur, neșciind cum să-mi petrec timpul. Mî-atrage atenția un afiș scris în șase limbi. Sînt instrucțiuni asupra semnalului de alarmă. Limba română figurează și dînsa. „O notă bună la adresa austriacilor“ reflectez. Ungurii sînt mai puțin toleranți. Dar nici n'au încotro bieții austriaci! Gîndiți-ve că numai Bucovina e locuită de șase feluri de popoare: români, germani, ruteni, ovrei, polonezi și unguri.

Am ajuns la prima stație: Hatna. Numele gării e scris în trei limbi: ruteneșce, nemțeșce și româneșce. „Altă notă bună“. Se urcă gâfăind un popă român, — il recunosc dupe port — însoțit de o doamnă. Vorbesc nemțeșce. Din ce bruma știu, înțeleg c'au luat trenul din Suceava, venind de la mănăstirea Putna. Și inima-mi începe să bată mai tare:

„Ștefane Măria Ta,
Tu la Putna nu mai sta.
Toată grija schitului,
Las-o archimandritului.
Tu te naltă din mormânt,
Să te-aud din corn sunând.
Și Moldova adunând!...“

„Dar de ce grăești nemțeșce, părinte?“ imi vine să-l intrerup. Noroc c'am sosit la altă stație. Prea sfântul își ia preoteasa, ne aruncă un „Ich empfehle mich“ și se coboară.

Știu că am un ziar în busunar, și încep să-l citesc cu lăcomie, ca să mai treacă vremea, când me aud interpelat în româneșce. Îmi întore capul repede, și vîd spre surprinderea mea pe ofițer, care me întrebă:

— Sînteți român?

— Da, nenișorule. De ce nu vorbiai mai curînd?

— Apoi, și eu sînt român.

Și-mi dete carta de vizită: Lieutenant Alexander Cernauijan.

Bine 'nțeles că ne-am împrietenit numai decît și convorbirea a urmat fatal asupra „țerișoarii“. N'a putut să-mi spună multe despre dînsa, de oare ce o părăsise din copilărie; totuș mî-a dat câteva indicații foarte folositoare. Așă, m'a învățat că pentru a ajunge mai degrabă la Cernauiți, trebuie să cobor cu o stație mai 'nainte de gara orașului, aceasta fiind aședată într'o vale, de unde îți trebuie un ceas ca să ajungi în cetate; și i-am urmat sfatul întocmai.

S'a oferit chiar să me conducă până la hotel.

Prima stradă pe care intrăm e strada Ardealului. Ce coincidență! Și primul edificiu de care me interesez: Redacția „Deșteptării“. Nu departe de ea, catedrala mitropolitană și Institutul Tipografic. Inima imi bate din ce în ce mai tare.

Îmi ia rămas bun de la ofițer, de oare ce pleacă peste un ceas la regimentul său din Viena, și descind la Hotel Central.

— Haben Sie ein Zimmer mit einen Bett? o 'neure eu.

— Este! imi răspunde scurt, în graul strămoșilor mei, portarul, care a vîdut că sînt român.

Și încă țeftină: cu un fiorin pe zi, în catul înteiu, cu foc, cu serviciu și cu lumină electrică!

Me dichisesc repede, și ținînd minte topografia locului, me duc drept la redacția „Deșteptării“.

— Domnul?

Me recomand.

— Sînt de dincolo, din România, aș dori să cunosc cîtiva conaționali de pe-acî.

Se recomandă și dînsii:

— Atanasie German, editor al gazetei.

— Ștefaneli, redactor.

Și rare ori am vîdut primire mai binevoitoare. M'au condus și mî-au arătat tot ce eră de vîdut în Cernauiți; m'au inițiat asupra întregii stări a românilor din Bucovina.

M'a interesat tot ce mî-au arătat: strade largi și frumoase, palate pompoase în stil modern, cafele împodobite cu frescuri măestre și oglinzi orbitoare, tramvaie electrice, etc. — dar nimic nu m'a mișcat ca edificiul modest pe care stă scris: Palatul Național Român din Cernauiți. Ca prin vis, mî-aduceam aminte de îndemnul citit nepăsător într'o redacție de gazetă din București, în josul „Deșteptării“: „Frați români, nu uitați la nici un prilej de Palatul Național din Cernauiți!“

În el își ține ședințele asociația studenților români Junimea, care are înscris în statutele ei: „Membrii trebuie să păstreze o atitudine națională neșovăitoare față de străini“; în el rîsună cîntecele frumoase româneșce ale societății filarmonice Armonia; în el se adună la sfat înțelepții membri ai Societății pentru cultura și literatura română din Bucovina. Acolo aș deschis și un birt românesc, ca să nu meargă banul românului în punga străinului, și tot acolo aș de gînd să construiesc și un teatru românesc, când s'or înlesni.

Audiți frați români! — cum zic ei așă de duios — audiți? Bucovina e tot țară românească, cu tot secolul de când zace înstrăinată; în ea bat tot inimii calde româneșce, cu toată ticăloșia cîtorva politicieni parveniți, cari, în schimbul unor titluri boereșce și-a cîtorva tinichele atîrnate de gât, s'au încercat s'o vîndă. Tot mai sînt școli și biserică româneșce, cari dacă nu s'au înmulțit, nici n'au scădut, pentru ca naționalitatea să plară!

— Acolo, tinerețea română învață pe capete, ca să dovedească superioritatea rasei, imi zice unul din conducători.

Și am ocazia să cunosc superioritatea rasei chiar în acea seară, grație unei „conveniri“ date în onoarea mea.

În giurul unei mese mari, sînt adunați ca la o sută de studenți tot unul și unul, toți înalți, frumoși, bine făcuți, veseli. Ca în mijlocul unor prieteni vechi, pășesc; privindu-le eșarpa tricoloră pe care o poartă de-a curmezișul pieptului, simt că inima lor bate la unison cu a mea.

Dar se face tăcere; președintele Junimeii ia cuvîntul, și 'n accente calde, patriotice, laudă venirea mea în mijlocul lor. Vorbește de Bucovina, de trebuința de a fi mai bine cunoscută de patria mamă. Și când sfîrșește, ca o explozie pornește marșul societății:

În Putna, vechia martoră
De glorie de străbuni,
Tresar și temelile,
Ea face azi minuni;
Căci Ștefan strigă din mormînt
La 'ntreg poporul se:
Uniți să fiți în cugete,
Uniți în Dumnezeu!

Ah! să-î vedeți ridicându-se solemn și înălțînd mîna spre cer la jurămîntul: „Uniți să fiți în cugete, uniți în Dumnezeu!“ și să mai spuneți că românul n'are sentiment național.

D'apoi atențiunea delicată, când fiecare membru mi-a dat la despărțire cartă lui de vizită, cu tricolorul român imprimat la colț.

Am plecat acasă târziu, mai adineauri, când se albiă de zori, și acum, când scriu aceste rînduri, me gîndesc la rolul frumos pe care ar putea să-l joace Liga culturală a unității tuturor românilor, dacă și-ar înțelege mai bine misiunea, și înaintea mea par' că vîd iar cei o sută de flăcăi ridicându-se grav, și iar le aud jurămîntul solemn:

Uniți să fiți în cugete,
Uniți în Dumnezeu!

Radu D. Rosetti.

Să ne curățim limba.

— Rubrică permanentă. —

Sub rubrica aceasta a „Familiei“ în numărul din 9 novembre a. c. a apărut câteva observări la scrierea numelui: Beiuș (Beins).

La observările acelea adaug următoarele:

Până în timpul mai nou opidul nostru de inteligență și scriitorii noștri s'a numit și scris: *Beiuș*, — după cum zice și un cetitor în acelaș număr, că publicul românesc s'a și deprins cu numirea de: Beiuș; pentru aceea și eă subscrișul întrebunțez numirea și scrierea: Beiuș.

În timpul mai nou inșe „Familia“ și așá după dînsa uniți scriu: Beins, ca numire mai poporană. E drept, aceasta se mai apropie cătră numirea poporului, căci el zice, merg la: Bins, am fost la Bins,

(dar nu la Beins). Că: Bins e numirea adevărată de popor, se adeverește prin cuvîntul: Binsle (Kisbelényes), un sat românesc lângă Beiuș și nu se zice nici decum: Beinsle.

(Un domn coleg al meu zice, că va eși cu monografia acestui opid, când prin documente și arguminte va arătá, că numai: *Beiuș* e corect.)

V. Stefanica.

LITERATURĂ.

Din Largul Lumii. Cunoscutul scriitor dl Radu D. Rosetti a scos sub titlul acesta la Constanța, în editura tipografiei Frații Grigoriu, un frumos volum de note din călătorie. Autorul ne comunică impresiunile sale din Veneția, Verona, Milano, Turin, Genova, Pisa, Roma, Napoli, Pompei, Florența, Constantinopol, Bucovina. Toate sînt scrise cu simțire din care transpiră o melancolie visătoare, exceptând poate capitolul „Bucovina“ pe care îl reproducem în numărul acesta al revistei noastre. Avînd forma de foițe, ele ofer o lectură plăcută, ușoară și interesantă, care de sigur va atrage plăcerea publicului cetitor, ca toate scrierile de pîn' acuma ale autorului. Prețul 3 lei.

O precuvîntare. În curînd, administrațiunea domeniului Coroanei din România va publică în broșură, articolele apărute în revista „Albina“ sub titlul: „Explicațiuni liturgice“. Aparițiunea acestei broșuri are o deosebită însemnătate, căci nu numai că ea va fi de folos orî căruî creștin, dar va fi și una din cărțile ce vor fi puse în mînile principelui Carol și a principeselor Elisabeta și Maria, pentru cunoșterea serviciului bisericesc, știut fiind, că după dorința auguștilor lor părinți, li se dă o educațiune religioasă foarte îngrijită. Pentru această broșură, dl I. Kalinderu, administratorul domeniului Coroanei, a scris o prea frumoasă și plină de învățăminte precuvîntare.

Calendarele librăriei Krafft din Sibiiu. Am primit la redacție calendarele pe anul 1903 apărute în editura lui W. Krafft în Sibiiu, și anume: *Amicul Poporului*, calendar ilustrat, întocmit de I. Popovici. Anul 43. Afară de partea pur calendaristică, preșată cu sentențe și maxime, conține zilele critice, regenții europeni, afaceri de poștă și telegraf, tarife de timbre și taxe, tîrgurile, etc. Partea literară conține o serie de piese în poezie și prosă: poeziile de H. Lecca, N. Rădulescu-Niger, Maria Cioban, Octavian, prosă de Ciru Oeconomu, M. Cioban, Sorcovă, dr. Beu, R. Simu, o piesă musicală de T. Popovici, articoli economici, calendar perpetuu și șematismul statistic al Românilor din Ungaria și Transilvania. Ca ilustrațiuni aduce portretul lui Mihail Pavel, Vasile Mangra, V. A. Urechia, Nicolae Cristea, dimpreună cu biografiile lor, apoi cronica anului ilustrată. Prețul 60 fileri. — *Posnașul*, calendar umoristic ilustrat, redactat de Simplex. Anul 8; cuprinde în partea hazlie nenumărate glume ilustrate și povestiri. Prețul 50 fileri. — *Calendarul Săteanului*, anul 12, e merit pentru popor; conține prosă și poeziile din „Amicul Poporului“, cu portretul și biografia lui Mihail Pavel și Nicolae Cristea. Costă 25 fileri.

TEATRU și MUSICĂ.

Teatrul Național din București. Direcțiunea, aflând că în societatea cultă a capitalei s'a înființat o ligă pentru respândirea și cultivarea limbii române prin saloane și prin adunările elitei sociale și că aceasta Ligă este patronată mai cu seamă de dame, a adresat doamnelor din societatea bucureșeană o scrisoare, rugându-le să spriginească Teatrul Național, care este unul din principalele mijloace de a cultivă și desvoltă limba și literatura românească și unde sunt multe elemente valoroase și ar fi și mai multe dacă ele ar fi susținute și încurajate. — „Rătăciră” piesă în 4 acte de Michel Provins, a reușit escelent. Piesa este un delicat studiu de psihologie feminină. — Joi la 24 octombrie (6 novembre n.) dsoara Agata Bârsescu a debutat cu mare succes în „Phedra”, care atunci s'a jucat a doua oară. — Duminică seara s'a jucat Hamlet, cu dna Aristița Romanescu în rolul Ofeliei; eminenta artistă, spre adânce părere de reu a admiratorilor sei, vrea să se retragă de pe scenă, căreia i-a dedicat în cursul unei glorioase cariere, talentul sei mare. Dna Aristița Romanescu, care acuma pentru cea din urmă oară a jucat rolul Ofeliei, a fost aplaudată cu duioșie. — Marți la 29 octombrie (11 novembre n.) s'a reprezentat „Fedora” dramă în 4 acte de V. Sardou, cu concursul dsoarei Agata Bârsescu.

Teatru de diletanți în Brașov. Tinerimea română din Brașov (Schei) va da la 3/16 novembre reprezentație teatrală în sala redutei, pentru scopuri filantropice. Se va jucă „Sâmbăta morților” dramă în 5 acte de Raupach, localisată de T. Păcățanu. Între acte musica va cântă diverse piese naționale și străine. După teatru, dans.

Dna Irena de Vladaia în teatrul orașănesc din Sibii. Succesul artistei în concertul ce a dat la Sibii a îndemnat pe directorul trupei germane de acolo, dl Bauer, ca să o invite să cânte și în teatrul dirijat de dsa. Debutul s'a ținut luni, când artista a cântat între acte diverse bucăți. Reușitul a fost perfect. Publicul a aplaudat cu entusiasm toate piesele.

Concert la Buteni. Comitetul parochial gr. or. român din Buteni va aranjă la 3/16 l. c. concert în sala ospetăriei „Coroana”, cu concursul corului teologilor gr. or. români din Arad. Programa: 1. „Rugămu-ne 'ndurărilor” cor bărbătesc, poezie de M. Eminescu. 2. „Romănceuța” cor bărbătesc de I. Murășan. 3. „Numai una” poezie de G. Coșbuc, predată de Virgil Cosma, teolog în cl. II. 4. „Despărțirea Basarabiei” de Iosif Vulcan, cor bărbătesc aranj. de T. Lugojan. 5. „O Prea Sfântă” de I. Vorobchievici. 6. „Coroana cufundată” cor bărb. de H. Bönicke. 7. „Despot Vodă”, de V. Alecsandri actul II, tabloul II, dialog, predat de Aurel Papp și Virgil Cosma. 8. „Sus opincă”, cor bărbătesc, de I. Vidu. 9. „Puișorul”, cor bărbătesc de I. Costescu. După concert urmează dans.

Societatea lirică română se numeșee o nouă grupare de artiști români, care ș-a deschis stagiunea de operete, opere comice și opere, sâmbătă seara, în sala teatrului Edison din București. S'a cântat „Maria de Rohan” operă de Donizzetti în 3 acte. Succesul a fost complet. Toate locurile vândute. Dni Băjenaru, Aurel Eliad și Teodorescu, dna Io-

sefina Stibal și dra Teodorescu, în rolurile principale, au obținut multe aplause.

La concertul filarmonic din Sibii, dat în vineră trecută sub conducerea dlui Kirchner, a cooperat și reuniunea română de musică de acolo, cu trei puncte din cele 9 ale programei. Precum aflăm, debutul reuniunii române a avut un splendid succes. Atât corurile, cât și solistele dna Maria dr. Crișan și dsoara E. Simonescu au fost aplaudate cu cel mai mare entusiasm.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Dar pentru biserică. Ilustra familie Mocsonyi a dăruit bisericii gr. cat. române din Coșocna 200 de coroane.

De la gimnasiul din Năsăud. Ministrul de culte n'a aprobat alegerea dlui Ioan Păcurar ca director al gimnasiului din Năsăud. Director substituit rămâne și mai departe dl Ioan Ghețe.

Adunare de învățatori în Secuieș. Despărțământul Morlaca, aparținător Reuniunii învățătorilor gr. cat. din archidieceasa Blaș, va ținea adunarea sa generală în comuna Secuieș la 22 novembre n. sub presiul dlui Ioan Mango, notar dl George Tulbure.

C E E . N O U ?

Hymen. Dl Grigoiu Marienescu și dna Ecaterina Seculic s'au cununat la 10 novembre în Timișoara-Fabric. — Dl Stefan Morariu, absolvent de teologie și dsoara Virginia Cordeu din Șpring s'au fidațat. — Dl Filip Suiaga și dsoara Aurora Muntean se vor cunună duminică la 3/16 l. c. în Lipova.

Visita regelui Carol în Bulgaria, pe care am anunțat-o în nr. trecut, s'a făcut în mijlocul interesării generale. Regele, însoțit de ministri Sturdza și Brătianu, dimpreună cu suita militară, a sosit la Ruseiuc marți la 29 octombrie (11 novembre n.) unde a fost primit de principele Ferdinand al Bulgariei. Ziua a vizitat căsărmile, seara a fost un mare prânz de gală. Mercuri dimineața regele și principele au mers cu tren special la Plevna. Pe cale trenul s'a oprit la înălțimea vechei redute a Griviței, unde suveranii au descins, pentru a vizită în trăsură aceasta redută de la 1877 și pe urmă orașul Plevna. La Grivița o delegațiune din batalionul al II-lea de vânători, care a luat parte la ocuparea acestei redute, a așteptat pe regele, trimisă de la Constanța. De la Plevna suveranii s'au dus cu drumul de fer la Samoviș, unde au sosit la orele 7 seara. Aici a urmat al doile prânz de onoare în port pe bordul vaporului bulgar „Krum”. Apoi regele și-a luat remas bun de la principele și a trecut pe bordul vaporului „Orient” al navigațiunii române, spre a merge la Turnu-Măgurele, unde așteptă un tren special, cu care s'a întors direct la Sinaia. La Plevna regele Carol a depus pe mormântul bravilor soldați căduți acolo doue coroane de bronz, din partea sa și din partea reginei. Alte trei cununii s'au mai depus pe acelaș mormânt: Una din partea armatei române, pentru soldații români morți în resboiul independenței, alta tot din partea armatei române pentru frații de arme, soldații ruși, morți în acelaș resboi

și a treia din partea batalionului II vânători, Camarașilor de la 1877.

Reuniunea femeilor române din Sibiiu. Am primit la redacție o broșură: „A trei zeci-și-șapte adunare generală ordinară a Reuniunii femeilor române din Sibiiu, ținută în 6 iulie 1902“. Patronul reuniunii este în. Pr. Ssa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu. Presidentă: Maria Cosma. Vicepresidentă: Elena Petrașcu. Membri: Valeria Beu, Letiția Bologa, Eleonora de Leményi, Ana Marienescu, Ana Moga, Maria Penciu, Valeria Popescu, Elena Stroia, Eugenia Vecerde, Octavia Voileanu. Membri de încredere: Partenie Cosma, dr. Ilarion Pușcariu, dr. Octavian Russu, Matei Voileanu. Oficiali: Cassar: Iuliu Popescu. Secretar: Dr. Ilie Beu. Din raportul pe anul 1901 aflăm, că comitetul a cheltuit pentru susținerea școlii sale elementare, de la întemeierea aceleia, 59.676 cor. 6 fil. Școala a fost frecventată în 1900—1 de 20 eleve, în 1901—2 de 15. Averele reuniunii la finea anului trecut: saldul 1650 cor. 30 fil. și efecte în valoare de 40 370 cor. Numarul total al membrilor este 223, cari se împart în membri onorari, fondatori, pe viață, ordinari și ajutatori.

Despărțământul oradan al Asociațiunii. Convocare. P. T. membrii fondatori, pe viață, ordinari și ajutatori ai despărțământului oradan al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, sunt poftiți a participa la adunarea generală ce se va ținea la 14/27 novembre 1902, d. m. la orele 3 în sala mică de la „Arborele verde“ în Oradea-mare, cu următorul program: 1, Deschiderea. 2, Alegerea a 2 membri pentru verificarea procesului verbal. 3, Alegerea unei comisii de 3 pentru cenzurarea raportului general al comitetului. 4, Alegerea unei comisii de 3 pentru cenzurarea rațiocinului și budgetului. 5, Raportul general al comitetului. 6, Raportul cassarului și proiectul de budget. 7, Alegerea unei comisii pentru acuirea membrilor noi și incassarea taxelor. 8, Disertațiune, care are a se înainta presiului cel puțin cu 3 zile înainte de adunare. 9, Referadele comisiiunilor alese. 10, Eventuale propuneri. 11, Încheierea. Dat Oradea-mare, din ședința comitetului, ținută la 18/31 oct. 1902. Nicolae Zigre m. p. președinte. Andrei Horvath secretar.

Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoara a ținut adunarea sa generală în Deva la 9 novembre n. sub presiului doamnei Elena Hossu-Longin n. Pop presidenta reuniunii, care a rostit un frumos discurs de deschidere, accentuând că scopul principal al reuniunii este înființarea primului atelier de industrie casnică românească, pentru care s'a adunat până acuma un capital de 10.000 coroane. Dna Maria Cosma n. Roman, presidenta reuniunii femeilor române din Sibiiu; dl Demetriu Comșa presidentul reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu și dl Iosif Vulcan au fost proclamați membri de onoare ai reuniunii. Reuniunea, până la adunarea aceasta a avut 1 membru onorar, 31 membre fondatoare, 60 pe viață, 7 ordinare și 26 ajutatoare. De asta-dată s'au incassat 156 coroane.

Picnicul universitarilor români din Cluș. Tinerimea universitară română din Cluș va aranja duminică în 23 novembre n. picnic în sala redutei orașenești, pentru ajutorarea tinerilor lipsiți de mijloace. Comitetul aranșator s'a compus astfel: preșe-

dinte Valer Ostatea, vicepreședinte Ant. Bogdan, cassar Ioan Bica, secretar Bas. Bașiota, membri Aug. Rațiu și Virgil Munteanu.

Procese de presă. *Procesul „Darului de Paști“* intentat redacțiunii „Foi Poporului“ pentru biografia lui Ioan Butean se va judeca la 21 novembre n. la tribunalul cu jurați din Cluș. — *Procesul „Cărții de Aur“* se va judeca în 24 nov. la tribunalul cu jurați din Cluș; apărătorul dlui T. Păcățianu va fi dl Coriolan Bre-diceanu.

Conferențele literare ale Ligei Culturale, pe cari le-am anunțat în nr. trecut, au să fie foarte interesante. Până acuma s'au promis concursul dnii: G. Panu, C. Disescu, B. Delavrancea, Gr. G. Tocilescu, G. Popovici (Bucovina), N. Iorga, Al. Djuvara, Aurel Popovici, Em. Antonescu și alții.

Proprietar, redactor răspundător și editor:
IOSIF VULCAN. (STRADA ȚĂLDĂȘ NR. 14/296b.)

6954/1902. tkv.

Árverési hirdetmény.

A Bihoreana takarékos és hitel intézet végrehajtónak — dr. Papp Jusztin ügyvéd árverési feltételeket nem teljesítő vevő ellen a Mihucz Katicza és trsa ellen lejáratos végrehajtási ügyben a kérelem következtében, a végrehajtási visz. árverés 838 korona hátrány vételári összeg és ennek 1901 évi szeptember hó 21-ik napjától járó 5% kamatai, valamint jelenlegi 15 korona 90 fillér és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett, az 1881. LX. t. cz. 144. §, alapján és a 146. § értelmében, a tenkei m. kir. járásbírószág területén lévő es Olcsa község határában fekvő az olcsai 49 sz. tjkben A. I. 111, 147, 325, 486 hrsz. alatt foglalt ingatlan és járandóságra 838 korona kikiáltási árban elrendeltetik. — Mely alkalommal az ingatlanok a kikiáltási áron alól is el fognak adatni egyszersmind a bíróság a befizetett bánatpénzt elveszettek kimondja s árverési feltételeket nem teljesítő vevőt a netáni vételári különbözet és a felmerülő költségek fizetésére kötelezi.

Az árverés megtartására **határidőül 1902. évi december hó 3 ik napjának délelőtti (10) tíz órája** Olcsa község házához tüzetik ki.

Árverezni szándékosok tartoznak az ingatlanság becsárának 10%-át vagyis 122 korona 10 fillért az az Egy száz huszonkettő korona 10 fillért készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42 § ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt m. kir. igazságügyminiszteri rendelet 8. § ában kijelölt óvadék képes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elősmervényt átszolgáltatni.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első $\frac{1}{3}$ -részlet az árverés napjától számított 30 nap; a második $\frac{1}{3}$ -részlet 60 nap alatt, és a harmadik $\frac{1}{3}$ -részlet 90 nap alatt; minden egyes vétel ári részlet után, az árverés napjától a fizetés napjáig 5% kamat fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a telekkönyvi hatóságnál és Olcsa község házában megtekinthetők.

Tenke 1902. szeptember hó 19-én.

A kir. járásbírószág mint tkvi hatóság.

Szabó
kir. albiró.

VERZEICHNISS

aller 55.000 Gewinne.

Der grösste Gewinn im glücklichsten Falle

1.000.000 Kronen.

Speziell sind die Gewinne wie folgt eingetheilt:

Kronen

Sämmtliche Gewinne werden in ca. 5 Monaten gezogen und sind in Baar zahlbar.	1	Prämie mit	600000
	1	Gew.	400000
	1	"	200000
	2	"	100000
	1	"	90000
	2	"	80000
	1	"	70000
	2	"	60000
	1	"	50000
	1	"	40000
	3	"	30000
	3	"	25000
	8	"	20000
	8	"	15000
	36	"	10000
	67	"	5000
	3	"	3000
	437	"	2000
	803	"	1000
	1528	"	500
140	"	300	
34450	"	200	
4850	"	170	
4850	"	130	
100	"	100	
4350	"	80	
3350	"	40	

55,000 Gew. u. Pr. im Betrage **14.459,000**

Noroc deosebit la

TÖRÖK.

Mulți, mulți au devenit prin noi fericiți!

Mai bine de noue milioane coroane au câștigat la noi onorații noștri mușterii.

Cea mai cu sorți loterie din întreaga lume este loteria noastră de clasă priv. reg. ung., care se reîncepe în curând din nou. Din

110.000 losuri se sortează **55.000**

cu câștiguri în bani, va să zică jumătate câștigă din losurile emise, conform listei alăturate a câștigurilor.

Cu totul se sortează suma enormă de

patrusprezece milioane 459,000 coroane

în restimp de numai 5 luni. Întreaga întreprindere stă sub controlul statului.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime	(1/8) fl.	— 75	saŭ coroane	1.50
" „ pãtrime	(1/4) "	1.50	" "	3.—
" „ jumătate	(1/2) "	3.—	" "	6.—
" „ un întreg	(1/1) "	6.—	" "	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau trimiterea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comande pentru losuri originale rugăm a trimite până în

20 novembre u. a. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Casă de bancă

BUDAPESTA.

Cea mai mare vânzare în detaliu din Ungaria pentru loterie de clasă.

Secțiunile loteriei de clasă ale colecturii noastre principale sânt:

Centrala: Theresienring 46/a.

1. Sucursală: Waitznerring 4.

2. Sucursală: Museumring 11.

3. Sucursală: Elisabethring 54.

(6-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Dlul **Török & Co.,** Budapesta.

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clasă, dimpreună cu un plan oficial.
Suma în coroane _____ } a se încasa prin rambursă } Rog a șterge ce
(urmează cu mandat postal) nu convine.

Adresa precisă